

# FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VOLEBNÍ ÚČAST

Volby jsou nezbytnou podmínkou demokracie a volební účast je tak neméně důležitou. Právě proto se jí zabývá mnoho výzkumů. Přesto se výsledky jednotlivých studií často rozcházejí v tom, jaké faktory na ni mají největší vliv. Často si dokonce navzájem odporují. (Geys, 2005).

Cílem této analýzy je zjistit, zda výsledky odpovídají existujícím výzkumům na toto téma, a identifikovat hlavní faktory ovlivňující volební účast v České republice. Zaměřím se zejména na vliv politického zájmu, vzdělání a důvěry v instituce, které se ukázaly jako klíčové i v předchozích studiích. Harder & Krosnick (2008) například zdůrazňují význam psychologických faktorů jako politickou účinnost (to, jak moc lidé věří, že mohou ovlivnit politiku) i socioekonomické faktory jako pohlaví a věk.

Analýza vychází z dat European Social Survey (ESS) a k modelování pravděpodobnosti volební účasti použiji metodu binomické logistické regrese.

## Data

Pro účely této práce jsem využila data z European Social Survey (ESS). Zvolila jsem Round 10 z roku 2020, protože zahrnuje Českou republiku, zatímco nejnovější Round 11 tuto možnost nenabízí.

ESS poskytuje širokou škálu proměnných, ze kterých je lze pomocí datafile builderu vytvořit dataset přizpůsobený konkrétním potřebám výzkumu. Vzorek respondentů je vybírán náhodně.

## Proměnné

Závislá proměnná:

- **Účast ve volbách** (hlasoval/nehlasoval v posledních národních volbách) (vote)

Nezávislé proměnné:

- **Důvěra v lidi** (ppltrst)
- **Politický zájem** (polintr)
- **Vnímání politického vlivu** (psppipla)
  - (do jaké míry lidé věří, že mají vliv na politiku)
- **Věk** (agea)
- **Důvěra v parlament** (trstprl)
- **Nejvyšší dosažené vzdělání** (edlvdcz)

## Metoda

K analýze vztahu mezi těmito faktory byla použita binomická logistická regrese v programu Jamovi, která umožňuje sledovat pravděpodobnost volební účasti na základě zvolených prediktorů.

## Výsledky

Model Coefficients - vote

Predictor	Estimate	SE	Z	p	Odds ratio
Intercept	1.5621	0.39230	3.982	<.001	4.769
ppltrst	-0.0142	0.02031	-0.698	0.485	0.986
polintr	-0.8309	0.07819	-10.628	<.001	0.436
psppipla	0.1433	0.06018	2.381	0.017	1.154
agea	0.0254	0.00328	7.737	<.001	1.026
trstprl	0.0717	0.02013	3.561	<.001	1.074
edlvdcz.kat:					
základní vč. neukončeného – úplné střední(s maturitou)	-0.6178	0.25765	-2.398	0.016	0.539
střední vč. vyučení(bez maturity) – úplné střední(s maturitou)	-0.3540	0.11488	-3.081	0.002	0.702
vyšší odborné,konzervatoř – úplné střední(s maturitou)	0.0590	0.31726	0.186	0.852	1.061
vysokoškolské – úplné střední(s maturitou)	0.6122	0.14373	4.260	<.001	1.845

Note. Estimates represent the log odds of "vote = Yes" vs. "vote = No"

Z výsledné tabulky logistické regrese nás zajímají:

### Hodnota p

- ukazuje, jestli je proměnná statisticky významná (jestli ovlivňuje závisle proměnnou)
- $p < 0,05$  = nezávisle proměnná je statisticky významnou

### Estimate (koeficient $\beta$ )

- ukazuje jakým způsobem nezávisle proměnná ovlivňuje závisle proměnnou.

### Odds ratio ( $e^{\beta}$ )

- Ukazuje nám s kolika procentní pravděpodobností se změní závisle proměnná

### Klíčová zjištění

- **Politický zájem snižuje pravděpodobnost účasti na volbách** (polintr)
  - Lidé se zájmem o politiku mají o více jak **polovinu nižší** šanci, že půjdou volit (OR = 0,436)
  - Výsledek analýzy odporuje závěrům Hardera & Kresnika (2008), kteří tvrdí, že vyšší politický zájem vede k vyšší volební účasti
- **Lidé, kteří věří že mohou ovlivnit politiku volí častěji** (psppipla)
  - Vyšší pocit politického vlivu **zvyšuje** pravděpodobnost volební účasti o **15%** (OR = 1,154)
- **Důvěra v parlament mírně zvyšuje pravděpodobnost účasti na volbách** (trstprl)
  - Lidé s vyšší důvěrou mají o **7,4% vyšší** pravděpodobnost, že půjdou volit (OR = 1,074)
- **Věk má pozitivní vliv na volební účast** (agea)
  - S každým přibývajícím rokem se pravděpodobnost účasti **zvyšuje o 2,6%** (OR = 1,026)
- **Vzdělání významně ovlivňuje volební účast** (edlvdcz)  
(v porovnání s lidmi s nejvyšším dosaženým vzděláním střední škola s maturitou)
  - Lidé se základním vzděláním mají o téměř **polovinu nižší** šanci, že půjdou volit (OR = 0,539)
  - Lidé se středoškolským vzděláním bez maturity mají o **29,8% nižší** šanci, že půjdou volit (OR = 0,702)
  - Vysokoškolsky vzdělaní lidé mají **1,85x vyšší** šanci, že půjdou volit
- **Proměnná „důvěra v lidi“ nebyla statisticky významná** ( $p = 0,485$ ) (ppltrst)
  - Nelze říci, že důvěra v lidi ovlivňuje volební účast
  - Tento výsledek se liší od některých závěrů výzkumu Hardera & Krosnicka (2008), kteří tvrdí, že vyšší důvěra v lidi může podporovat volební účast tím, že posiluje pocit společenské odpovědnosti.

### Závěr

Výsledky analýzy se kromě dvou proměnných shodují s výzkumy Greyse (2005) a Hardera & Kresnika (2008).

Rozdíly by mohly být dány kulturně. Vzhledem k tomu, že je Česká republika poměrně mladou demokracií, která si prošla érou komunismu s velmi specifickou politickou kulturou, může zde být velký rozdíl od zemí, kde zmíněné výzkumy probíhaly.

Dalším možným vlivem na odklon od jiných studií může být rok sběru dat. ESS round 10 probíhal v období pandemie COVID-19 a rozhovory probíhaly online. To mohlo mít vliv na výsledky průzkumu.

## Zdroje

Harder, J., & Krosnick, J. Why Do People Vote? A Psychological Analysis of the Causes of Voter Turnout. *Journal of Social Issues*, 64(3), 525-549.

Geys, B. Explaining voter turnout: A review of aggregate-level research. *Electoral studies*, 25(4), 637-663.

European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC) (2023) ESS10 - integrated file, edition 3.2 [Data set]. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. [https://doi.org/10.21338/ess10e03\\_2](https://doi.org/10.21338/ess10e03_2).

The jamovi project (2024). jamovi. (Version 2.6) [Computer Software]. Retrieved from <https://www.jamovi.org>.

R Core Team (2024). R: A Language and environment for statistical computing. (Version 4.4) [Computer software]. Retrieved from <https://cran.r-project.org>. (R packages retrieved from CRAN snapshot 2024-08-07).

Fox, J., & Weisberg, S. (2023). car: Companion to Applied Regression. [R package]. Retrieved from <https://cran.r-project.org/package=car>.